

1993-cü ilin Gəncə hadisələrindən 32 il ötür. Həmin vaxt baş verən faciəli hadisələr, qardaş qanının tökülməsi AXC-Müsavat iqtidarının naşı idarəçiliyinin, ölkədə yaratdığı dərin siyasi böhranın nəticəsi idi.

Bütün bunlar isə Azərbaycanı uçuruma, müstəqilliyimizin itirilməsinə, dövlətçiliyimizin məhvinə aparırdı. Yalnız Heydər Əliyevin proseslərə müdaxiləsi ölkəmizi və xalqımızı xilas etdi.

Azərbaycan xalqının dövlət müstəqilliyinə gedən yolu digər postsovet respublikaları xalqlarından fərqli oldu. Bu yolda milli mübarizə apardıq, şəhidlər verdik, əziyyətlərə qatlaşdıq. Lakin müstəqilliyimizin ilk illərində hakimiyyətdə olan siyasi qruplaşmalar azadlığı qoruyub saxlamağın onu əldə etməkdən nə qədər çətin olması həqiqətini anlaya bilmədilər. Onlar müstəqil dövlətçiliyimizin təməllərini möhkəmləndirmək və dövlət quruculuğunu həyata keçirmək əvəzinə hakimiyyət uğrunda mübarizə apardılar, öz iqtidarlarını gücləndirməyə çalışdılar və bununla da Azərbaycanı dərin böhranlara sürüklədilər. Ermənistanın işğalçı planları qarşısında torpaqlarımızın müdafiəsiz qalaraq işğal olunması, ərazilərimizdə separatçı meyillərin baş qaldırması bütün bunların, hakimiyyətdə bir-birini əvəzləyən siyasi quruluşların öz maraqları nəminə xəyanətkar fəaliyyətlərinin nəticəsi idi.

1993-cü ilin yayına doğru isə siyasi və hərbi böhran daha da dərinləşmiş, mərkəzdən-qaçma prosesi özünün ən yüksək səviyyəsinə çatmışdı. AXC-Müsavat iqtidarı faktiki olaraq hakimiyyət orqanlarına, o cümlədən, ordu qüvvələrinə nəzarəti itirmişdi. Cəmiyyət həyatının bütün sahələrində anarxiya, xaos baş alıb gedirdi. Cəbhədə döyüşməli olan hərbi hissələr hakimiyyət uğrunda mübarizəyə qoşulmuşdular. 1993-cü ilin may ayında prezident Ə.Elçibəyin yanında keçirilmiş iclas da ölkədəki siyasi böhranın nə qədər dərin olduğunu və mövcud iqtidarın problemlərin qarşısında aciz qaldığını göstərirdi. Dövlət idarəetmə aparatı öz qarşısında dayanan vəzifələri yerinə yeti-

Müstəqilliyimizi və dövlətçiliyimizi xilas edən lider

1993-cü ilin iyununda Gəncə hadisələri ilə başlanan ağır və faciəli proseslərin qarşısını Heydər Əliyev dühası aldı

rə bilmirdi. Belə bir şəraitdə isə torpaqlarımızın işğalı və vətəndaş müharibəsinin baş verməsi qaçılmaz idi.

1993-cü ilin fevralında prezident Ə.Elçibəy keçmiş korpus komandiri S.Hüseynovun rəhbərlik etdiyi 709 sayılı hərbi hissənin ləğv edilməsi haqqında sərəncam imzalamışdı. Ölkədəki mərkəzdənqaçmanın, hakimiyyətin yerlərdə nəzarəti itirməsinin nəticəsi idi ki, bu sərəncamın tələbləri yerinə yetirilmədi. 709 sayılı hərbi hissənin rəhbərliyinin dəyişdirilməsi və onun Ağcabədi rayonuna köçürülməsi haqqında yeni sərəncam da kağız üzərində qalmışdı. Ölkəni idarə edə bilməyən AXC-Müsavat iqtidarı S.Hüseynovun qarşısında əsir-yesirə çevrilmişdi. Bundan sonra hakimiyyət 709 sayılı hərbi hissənin tərk-silah edilməsi ilə bağlı növbəti qərar qəbul etmişdi. 1993-cü il iyunun əvvəllərində isə Gəncə şəhərində sözügedən hərbi hissənin şəxsi heyəti ilə hökumət qüvvələri arasında silahlı toq-

quşma baş verdi, qardaş qanı töküldü. Bu, AXC-Müsavat quruluşunun idarəçilikdə buraxdığı kobud səhvən artıq özünün ən son həddinə çatmasından xəbər verirdi. Çoxsaylı insan ölümünə səbəb olan bu hadisə həm də ölkədəki siyasi anarxiyanın, AXC-Müsavat iqtidarına qarşı ümumxalq inamının olmamasının göstəricisi idi.

Gəncədə baş verən qanlı hadisədən sonra ölkədəki vəziyyət daha da ağırlaşdı. Hakimiyyət orqanları faktiki olaraq iflic vəziyyətinə düşdülər. Ölkədə idarəolunmaz bir şərait yarandı. Belə bir vəziyyətdə S.Hüseynovun tabeçiliyindəki silahlı dəstə Gəncə və ətraf rayonlarda hakimiyyət strukturlarını devirərək Bakıya doğru hərəkət etməyə başlaması isə daha böyük faciələrdən xəbər verirdi. Ölkə vətəndaş müharibəsinin astanasında idi. Ən acınacaqlısı o idi ki, hələ kövrək olan müstəqilliyimizin, dövlətçiliyimizin taleyi sual altına düşmüşdü.

Həmin ağır günlərdə Ulu Öndər Heydər Əliyevin Naxçıvandan Bakıya gəlişi xalqın sabaha olan inamını bərpa etdi. Heydər Əliyev çıxışlarının birində bununla bağlı demişdi: "1993-cü ilin iyun ayında Azərbaycanda böyük dövlət böhranı yarandı. Azərbaycan dağılmağa başladı və o vaxtkı iqtidar ölkəni idarə edə bilmədi. Gəncədə toqquşma baş verdi və qan töküldü. Gəncədə başlayan hərəkət Azərbaycanın ərazisinin, demək olar ki, yarısından çoxunda hakimiyyəti öz əlinə aldı. Vaxtilə məni təqib edən, Naxçıvanda məni devirmək və Azərbaycandan sıxışdırıb çıxarmaq istəyən o vaxtkı iqtidar, belə bir zamanda, ələcsiz qaldı və məne müraciət etdi. Ancaq ondan əvvəl məne müraciət edənlər bizim partiyanın üzvləri, Azərbaycanın müxtəlif təbəqələrinin nümayəndələri və ziyalıları oldu. Onlar məni yenidən Bakıya dəvət etdilər".

Azərbaycanın müstəqilliyini itirmək və parçalanmağa təh-

lükəsi ilə üzleşdiyi vaxtda xalqımızın özünün böyük oğluna, həyatı və mübarizəsi üçün ümummilli liderlik missiyası xarakterik olan Heydər Əliyevə üz tutması təsadüfi deyildi. Çünki ölkəmizdəki hərbi-siyasi böhranı, Gəncədə başlanmış qardaş qırğını, qanunsuz silahlı dəstələrin Bakıya yürüşünü, xaosu, anarxiyanı yalnız Heydər Əliyev dühası aradan qaldıra bilirdi. Bunun üçün Heydər Əliyevin ünvanına saysız-həsabsız teleqramlar göndərilir, Ulu Öndər Bakıya dəvət olunur. Bu mənada Heydər Əliyevin xalqın çağırışı ilə Bakıya gəlişi Azərbaycan dövlətçiliyinin yaşaması, hələ kövrək olan müstəqilliyimizin qorunması üçün verilən tarixi qərar idi. 1993-cü il iyun ayının 9-da Bakıya gələn Heydər Əliyev ilk gündən xilaskarlıq missiyasını həyata keçirməyə başladı, Gəncəyə gedərək vəziyyətlə yerində tanış oldu, hadisələrin daha faciəli nəticələrə gətirib çıxarmaması üçün öz dəyərli sözünü dedi. Elə bu səfərlə Ulu Öndər ölkədə vətəndaş qarşıdurmasının genişlənməsinin qarşısını aldı. Yalnız Heydər Əliyev kimi güclü və dəmir iradəli şəxsiyyət öz çiyinini belə ağır, son dərəcə məsuliyyətli yükün altına verə bilirdi. Bu addımı vətəni və xalqı nəminə hər cür fədakarlığa hazır olan adam ata bilirdi.

Xilaskarlıq missiyasını qətiyyətlə yerinə yetirən Heydər Əliyevin 1993-cü il iyun ayının 15-də Ali Sovetin Sədri seçilməsi Ulu Öndərə olan ümumxalq inamının bariz təsdiqi idi. Heydər Əliyevin hakimiyyətə yenidən qayıdışı ilə Azərbaycan bütün təhlükələrdən qurtuldu, xilas oldu. Ulu Öndərin siyasi hakimiyyətə gəlişi Azərbaycanın tarixində yeni siyasi eranın başlanğıcına çevrildi.

32 il əvvəl Heydər Əliyevin xilas etdiyi, inkişaf yoluna çıxardığı Azərbaycan bu gün tarixinin qüdrətli dövrünü yaşayır. Ulu Öndərin layiqli davamçısı olan Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə torpaqlarımızın azad olunması və ərazi bütövlüyümüzün tam bərpa edilməsi tariximizi şərtləndirir, gələcəyimizə işıq salır. Bütün bunlar göstərir ki, dövlət və xalq yalnız özünün əsl, vətənpərvər və qətiyyətli liderləri ilə güclü olur.

Rəşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"